

RAZISKAVA O MEDPREDMETNEM POVEZOVANJU GEOGRAFIJE IN ZGODOVINE V GIMNAZIJI

Ludvik Mihelič*

Povzetek

V prispevku osvetljujemo medpredmetno povezovanje pouka in predstavljamo raziskavo, ki smo jo opravili med dijaki gimnazije o povezovanju geografije in zgodovine. Rezultati kažejo, da dijaki prepoznajo pomen medpredmetnega povezovanja za bolj celostno znanje, še posebej pa med geografijo in zgodovino, kjer se učne vsebine prepletajo. V načrtovanje medpredmetnega poučevanja bi morali vključevati tudi učence.

Ključne besede: geografija, zgodovina, gimnazija, medpredmetno povezovanje, dijaki, anketiranje

INTERDISCIPLINARY CORRELATION BETWEEN GEOGRAPHY AND HISTORY

Abstract

The article deals with the interdisciplinary correlation and presents the research done with the help of grammar school students, and related to the correlation between geography and history. The outcome of the research displayed the students' understanding how important the correlation can be, in order to be able to achieve better results; that is particularly important when teaching geography and history is concerned, as there is frequent connection between the subject matter of both disciplines. However, students should be involved in planning the interdisciplinary correlation as well.

Key words: geography, history, grammar school, interdisciplinary correlation, students

Uvod

»Učenci sledijo temu, kar in kakor jih poučujemo. Če poučujemo povezano in celostno, se bodo tega oklenili tudi oni. Če poučujemo nepovezano, bo takšno tudi njihovo učenje.« (Humphreys, 1981; cv: Lake, 2002.)

Šola ponuja le raztrgano mrežo znanja, saj večina pouka poteka ločeno po predmetih. Šolsko znanje je razdrobljeno, ni trajno, je premalo življenjsko in uporabno. Kako lahko presežemo to stanje?

Ena izmed možnosti, ki so se ji zadnja leta na široko odprla vrata v naših šolah, je medpredmetno povezovanje. To je eden izmed načinov, da se

* Mag. Ludvik Mihelič poučuje geografijo v Ekonomski šoli Ljubljana, Prešernova ulica.
ludvik.mihelic@guest.arnes.si

usvoji bolj trajno in uporabno znanje. Zlasti pri načrtovanju medpredmetnega povezovanja pa se učence¹ pogosto prezre, čeprav je ta didaktični pristop namenjen ravno njim.

Domače in tuje pedagoške in didaktične raziskave poudarjajo, da mora biti pouk usmerjen v učenca. Enako velja pri medpredmetnem povezovanju. Če hočemo, da bo uspešno in učinkovito, je treba upoštevati motivacijo, interese, pobude, vprašanja in predznanje učencev. Mnogi učitelji so prepričani, da je medpredmetno povezovanje stvar učencev, ki naj bi bili sami sposobni povezati in preplesti predmetno pridobljeno znanje. To je zmotno, na kar opozarja že uvodni navedek. Učenci so zmožni povezo(ov)ati učno snov in učne predmete šele, kadar in če jih učitelji k temu sistematično navajajo.

Zelo povedno je razmišljanje dijaka neke srednje šole v ZDA o predmetnem pouku: »Matematika ni naravoslovje, naravoslovje ni angleščina, angleščina pa ni zgodovina. Predmet je nekaj, kar enkrat 'vzameš' in tega ni treba več vzeti. Je podobno kot cepljenje. Dobil sem svojo 'dozo' algebre. S tem sem zaenkrat opravil.« (Fogarty, 2002, str. 3).

Pomen in prednosti medpredmetnega povezovanja

Medpredmetno povezovanje je usmerjeno v učenca in izhaja iz njegovih potreb. Celosten prikaz nekega problema vodi k poglobljenemu znanju in poveča njegovo trajnost. Učencem ponuja več možnosti uporabe znanja, razvijanja kritičnega mišljenja in problemske obravnave. Učenci lažje primerjajo znanje pri različnih predmetih in uvidijo povezave. Končni namen medpredmetnega povezovanja je, da so učenci sami sposobni prepoznati in graditi nove povezave tako v okviru predmeta kakor med predmeti.

Drake in Burns (2004) navajata v svoji raziskavi odgovore učencev, ki večinoma ocenjujejo pouk z medpredmetnim povezovanjem kot pozitiven, dober in zabaven.

»Učna ura se mi je zdela zelo zabavna. Veliko sem se naučil o resničnem življenju, česar ne bom nikoli pozabil. Pri takšni učni uri bi še rad sodeloval. Naučil sem se veliko več kot običajno in več takšne snovi, ki zahteva večji napor.« (Drake, Burns, 2004, str. 23.)

Drugi učenec razmišlja: »Pri takem (medpredmetnem) pouku se več naučim. Sedaj se učim bolje, kot sem bil vaju doslej, ko sem se še ločeno učil angleščino in družboslovje.« (Lake, 2002.)

Drake in Burns (2004, str. 23–24) opozarjata, da se morajo učitelji zavedati, da povezave, ki jih zasnujejo sami, niso nujno takšne, kot jih prepozna(va)jo njihovi učenci.

Medpredmetno povezovanje je za učence pomembno zaradi **motivacijske vloge**. Motivacija je večja, kadar se obravnavajo resnični življenjski problemi ali kadar so problemi vezani na lokalno okolje, ki je učencem blizu in bolj poznano.

1 V uvodu uporabljamo pojem učenec v najširšem smislu. V empiričnem delu uporabljamo izraz dijak, ker se je raziskava nanašala na gimnazijce.

Pri medpredmetnem obravnavanju učnih situacij razvijejo učenci interes in motivacijo za učenje ter poglobljajo razumevanje in uporabo znanja. Takšno učenje postane za učenca osebno pomembno in vodi v uvidevanje globljih odnosov med pojavi (Paulič, 2002).

Študije projektno zasnovanih programov so pokazale, da se učenci pri medpredmetnem pouku mnogo bolj potrudijo, kot so minimalne zahteve. Povezave iščejo in vzpostavljajo med različnimi predmetnimi področji. Tako lahko odgovorijo na odprta vprašanja in uporabijo snov pri reševanju resničnih problemov. Obenem je manj težav z disciplino in manjše število izostajanja od pouka. (Drake, Burns, 2004, str. 14.)

Ena izmed prednosti medpredmetnega povezovanja z gledišča učencev je, da se snov naučijo enkrat, oceno pa lahko pridobijo pri več predmetih (Trškan, 2002).

Če hočemo pri učencih razvijati povezovalnost in sodelovanje, morajo takšen način pouka prakticirati tudi učitelji. Učenci opazujejo učitelje, ki učijo različne predmete, vstopajo v različne učilnice ob različnem času, obenem pa poudarjajo pri pouku iste stvari oz. podobne vsebine. Tedaj postane zanje učenje bolj smiselno.

Raziskava

Z anketiranjem smo želeli pridobiti od dijakov informacije:

- mnenje o medpredmetnem povezovanju nasploh;
- izkušnje z medpredmetnim povezovanjem geografije in zgodovine;
- mnenje o razsežnostih povezovanja geografije in zgodovine.

Vprašalnik z 18 vprašanji odprtega in zaprtega tipa smo poslali učiteljem geografije na 11 gimnazij. Učitelji geografije so izvedli anketiranje (anonimno) v enem ali dveh oddelkih po lastni izbiri. Prosili smo jih le, da naj anketirajo tudi dijake, ki že imajo izkušnjo medpredmetnega povezovanja geografije in zgodovine. Anketiranje je potekalo od 15. maja do 10. junija 2011. Maturanti niso bili zajeti v vzorec, ker so v tem času že končali pouk.

Anketirano je bilo 512 gimnazijcev, med njimi 324 dijakinj (63,3 %) in 188 dijakov (36,7 %). Največ (61,3 %) dijakov je bilo iz 2. letnika, prvošolcev je bilo 17,2 %, 21,3 % vprašanih je obiskovalo 3. letnik. Ob koncu šolskega leta 2009/10 so imeli povprečno oceno pri geografiji 3,76 in je bila nekoliko višja od ocene pri zgodovini (3,70). Pri geografiji je bilo več dijakov s prav dobro in odlično oceno. Razlika med ocenama iz geografije in zgodovine statistično ni pomembna. Dijaki so vprašalnike večinoma skrbno izpolnili. Po predvidevanjih so slabše odgovarjali na vprašanja odprtega tipa.

Glavne ugotovitve

Dijakom smo najprej zastavili vprašanja o medpredmetnem povezovanju na splošno.

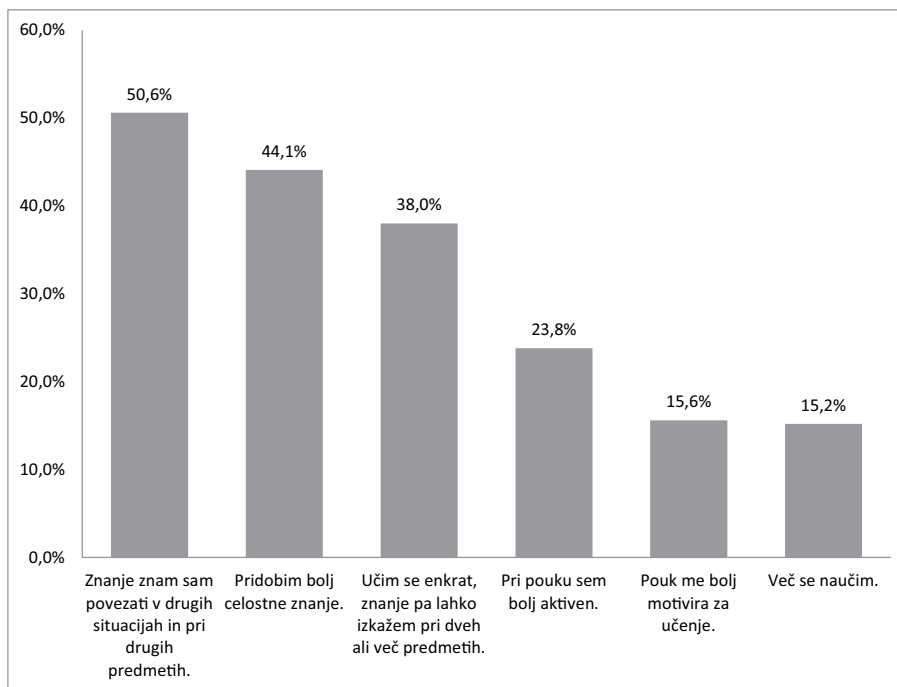
- Ali je v gimnaziji dovolj medpredmetnega povezovanja?
- Kaj je namen medpredmetnega povezovanja?

Medpredmetno povezovanje

Na prvo vprašanje je dobra polovica dijakov (54,1 %) odgovorila, da je povezovanja premalo, 45,9 % dijakov je nasprotno menilo, da je medpredmetnega povezovanja dovolj.

Vprašanje o namenu medpredmetnega povezovanja je bilo zaprtega tipa. Med šestimi navedenimi odgovori so dijaki lahko izbrali največ dva.

Graf 1: Mnenje dijakov o namenu medpredmetnega povezovanja

Polovica vprašanih je odgovorila, da znajo pridobljeno znanje sami povezovati. Zavedajo se, da tako usvojijo bolj celostno znanje (44,0 % dijakov). Sledil je pragmatični odgovor, da znanje, usvojeno pri enem predmetu, lahko dokažejo pri drugem in tako pridobijo ocene pri več predmetih. Bistveno manj dijakov je menilo, da se več naučijo (15,2 %) oz. da jih takšen pouk dodatno motivira za učenje (15,6 %).

Kako si to razlagamo? Dijaki razumejo smisel medpredmetnega povezovanja, ki ni v dodatnem kopičenju, ampak poudarja kakovostno drugačno znanje (»Pridobim bolj celostno znanje«). Spodbudno je, da

dokaj visoko postavljajo transferno vrednost znanja. Presenetljiv je nizek delež odgovorov glede učne motivacije, saj želijo učitelji pogosto ravno s tovrstnim pristopom dijake dodatno motivirati. Navedbe v literaturi (Drake, Burns, 2004) in naše empirične ugotovitve se razhajajo.

Medpredmetno povezovanje geografije in zgodovine

Na vprašanje, ali imajo izkušnjo medpredmetne povezave med geografijo in zgodovino, je slaba polovica dijakov (47,5 %) odgovorila pritrdilno.

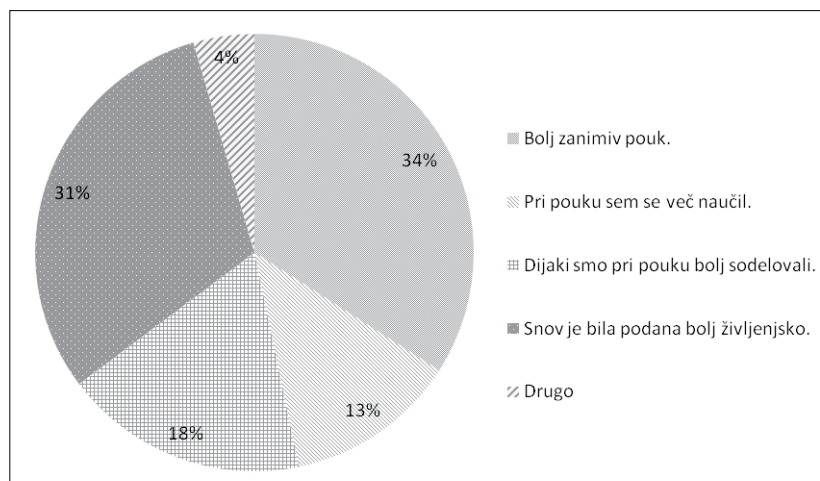
Dijake z izkušnjo povezave smo povprašali:

- o pogostosti povezave,
- kaj jim je bilo pri takšnem pouku všeč,
- kaj jih je motilo in
- o temi, pri kateri sta bila povezana oba predmeta.

Glede števila povezav med predmetoma je od 244 dijakov odgovorilo (53,7 %), da so imeli eno takšno povezavo, petina je imela dve, četrtnina pa tri in več. Podatki so nas presenetili, saj tolikšne pogostosti nismo pričakovali.

Pri vprašanju, kaj jim je bilo všeč, so se lahko odločili za en odgovor.

Graf 2: Kaj je bilo dijakom všeč pri medpredmetni povezavi?

Vir: anketno delo, 2011

Tretjina dijakov je poudarila, da je takšen pouk bolj zanimiv. Podatek se sklada z ugotovitvami v literaturi (Drake, Burns, 2004). Dijakom je takšen pouk všeč, ker je drugačen in se redkeje pojavlja. Učne teme so bolj skrbno načrtovane in pripravljene. Prav tako so izbrane teme, ki dijake bolj pritegnejo. Pogosto so uporabljene učne oblike in metode, ki so za dijake bolj zanimive. Tudi navzočnost dveh učiteljev lahko popestri pouk.

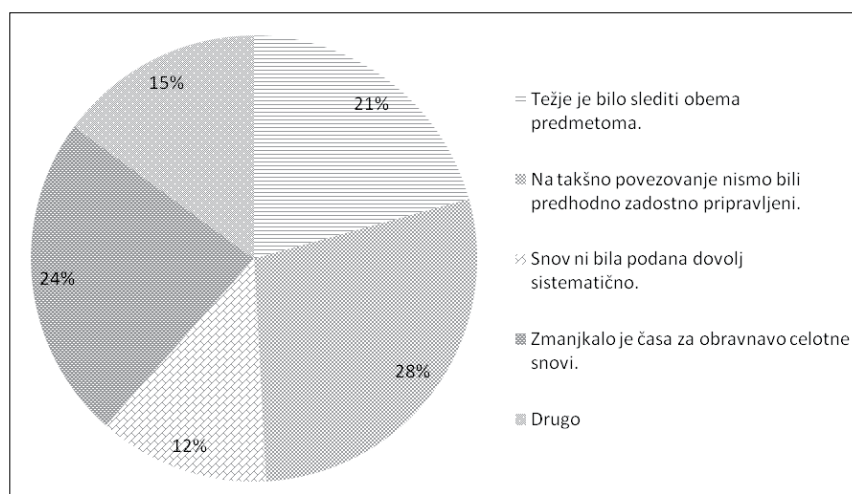
Na drugem mestu so dijaki navajali, da je bila učna snov podana bolj življenjsko. To je razumljivo, saj je osnovno priporočilo za medpredmetno

povezovanje, da izhaja iz življenjske bližine dijaka. Ker je tema osvetljena z več zornih kotov, je podana bolj celostno. Nasprotno je le malo dijakov menilo, da se s takšnim pristopom več naučijo.

Zastavlja se temeljna dilema glede **cilja medpredmetnega povezovanja**. Ali pri pouku dijaki zares usvojijo bolj kakovostno znanje? Ali se nagiba takšen pristop bolj k zunanji atraktivnosti, občasni popestritvi pouka, ki je bolj kot ne izjema v šolskem vsakdanu? Služi medpredmetno povezovanje pretežno popestritvi pouka ali da dijaki povezano in bolj poglobljeno usvojijo učno snov? Pri načrtovanju povezovanja je treba upoštevati obe razsežnosti. V nasprotnem primeru dijaki razumejo tovrstni pristop kot nekakšno »igračkanje«.

28,5 % dijakov je menilo, da na medpredmetno povezovanje niso bili dovolj pripravljeni. Skoraj četrtina dijakov je menila, da se pri takšni obliki dela »ne predela« celotne snovi. Možno je, da je medpredmetna povezava zastavljena preobširno in ob dejstvu, da sta povezana najmanj dva predmeta, je časovna razporeditev obravnave učne snovi drugačna. Petina dijakov je navedla, da je razmeroma težko slediti hkrati vsebinam dveh predmetov. Nekatere dijake lahko prisotnost dveh učiteljev v razre-

Graf 3: Kaj je dijake motilo pri povezavi?

Vir: anketno delo, 2011

du zbega. Po eni strani sicer pomeni obogatitev pouka, po drugi strani pa je moteče, saj ima vsak učitelj drugačen pristop.

Dijake smo vprašali, ali pri pouku kdaj opozorijo učitelja na povezavo z zgodovino. Že odgovori učiteljev so pokazali, da dijaki zelo redko sprožijo pobude.

Dijaki ne dajejo veliko pobud za medpredmetni pouk. Povezav sami velikokrat niti ne uvidijo ali si ne upajo posegati v učiteljevo razlago. 375 (73,2 %) dijakov ne izrazi pobu-

de nikoli, 127 dijakov (24,9 %) včasih, le 10 (2 %) dijakov večkrat opozori učitelja na povezavo z zgodovino.

Želeli smo preveriti, ali dijaki prepoznajo geografijo in zgodovino kot povezana ali povezljiva predmeta. Dobra petina tesnejše povezave ni prepoznala. 400 (78,1 %) dijakov pa je odgovorilo, da sta predmeta med seboj tesneje povezana, in so to povezanost tudi utemeljili. Odgovore odprtega tipa smo razvrstili v devet skupin, ki jih prikazuje preglednica 1.

Preglednica 1: Utemeljitev tesnejše povezanosti med geografijo in zgodovino

Kategorija odgovorov	Pogostost odgovora	Frekvenca (f)	Odstotek (%)
1. Zgodovina vpliva na geografske značilnosti.		61	17,8
2. Geografija vpliva na potek zgodovinskih dogodkov.		53	15,5
3. Predmeta obojestransko sovplivata in se dopolnjujeta.		35	10,2
4. Uporaba zemljevidov in orientacija.		6	1,7
5. Predmeta sta tesneje povezana, sta si podobna.		69	20,1
6. Oba sta družboslovna predmeta.		23	6,7
7. Skupna jima je prostorsko-časovna dimenzija.		48	14,0
8. Drugo: dijak ne pojasnjuje povezave z zgodovino, ampak razlaga, zakaj nista bolj povezana s fiziko, slovenščino ipd.		11	3,2
9. Neustrezni odgovori		37	10,8
Skupno		343	100,0

Vir: anketno delo, 2011

Odgovori prvih dveh kategorij poudarjajo vpliv geografskih značilnosti na potek zgodovine oz. obratno (enostransko vplivanje). Tretjina dijakov prepoznava podporno vlogo geografije za zgodovino in obratno. Dijaki navajajo, da lahko en predmet služi kot podpora drugemu ali se vsebina enega predmeta navezuje na drug predmet. Takšna razmišljanja podpira tudi literatura (Kestler, 2002). Navajamo nekaj primerov vpliva zgodovine na geografijo, kot so jih izrazili anketirani dijaki.

»Pri demogeografiji uporabljamo veliko znanja iz zgodovine.«

»Ker je zgodovina vplivala na to, da je danes tako, kot je, predvsem prebivalstvo, gospodarstvo, politika.«

»Ker mislim, da je o krajih, državah za celostno sliko treba poznati tudi preteklost.«

Vpliv geografskih značilnosti na potek zgodovinskih dogodkov pojasnjujejo dijaki takole:

»Ker lahko na podlagi geografije predvidevaš, kaj se je prej dogajalo v nekem kraju (npr. dejavnosti prebivalstva).«

»Veliko stvari, ki so se zgodile v zgodovini, lahko pojasnimo z geografskega vidika.«

»Ker je zgodovina nekega kraja povezana z njegovo geografsko lego. Če je mesto ob morju, se je tam razvila pomorska trgovina.«

»Zato, ker so nekateri geografski pojavi pripomogli k spremenjenemu poteku zgodovine.«

Popolnejšo utemeljitev povezave med geografijo in zgodovino zajemajo odgovori 3. kategorije. Desetina dijakov je prepoznala obojestransko povezavo. Primeri odgovorov so:

»Ker so bili tudi določeni dogodki v zgodovini odvisni npr. od geografskih značilnosti, hkrati pa je tudi zgodovina vplivala na družbene lastnosti pokrajin.«

»Za zgodovino je geografski prostor pomemben, za geografijo pa je pomembno zgodovinsko dogajanje.«

»Ker je geografija ključna za nekatera zgodovinska dogajanja in zgodovina je vplivala na določene stvari v geografiji (industrija).«

Če povzamemo, so odgovori prvih treh kategorij bolj popolni in pojasnjevalni. Petina odgovorov se nasprotno uvršča v 5. kategorijo, ko dijaki le kratko navajajo, da si predmeta delita podobne teme oz. sta si podobna. »Zato, ker se pogovarjamo in pri geografiji in pri zgodovini o prebivalstvu.« »Obravnavata podobne teme, svet in družbo in posledice nekih dejanj ali naravnih katastrof.«

Teme oz. vsebine, primerne za povezovanje geografije z zgodovino

Dijaki so imenovali temo, ki so jo obravnavali z medpredmetnim povezovanjem zgodovine in geografije. Kategorizirane teme so prikazane v preglednici 2.

Preglednica 2: Medpredmetno obravnavane teme

Tema	Frekvenca (f)	Odstotek (%)
Naravne nesreče	52	23,5
Geografska odkritja	27	12,2
Gospodarstvo	11	5,0
Prebivalstvo	10	4,5
Mesta	8	3,6
Slovenija	11	5,0
Države in pokrajine skozi čas	31	14,0
Vojne	9	4,1
Drugo	15	6,8
Medpredmetna ekskurzija	47	21,3
Skupaj	221	100,0

Vir: anketno delo, 2011

Na vprašanje je odgovorilo 221 dijakov. Najvišji odstotek je dobila tema *Naravne nesreče*. V eni izmed gimnazij so namreč v prvem letniku izvedli medpredmetno povezavo ob temi Vulkani (geografija) in Izbruh Vezuva in uničenje Pompejev (zgodovina). Pri geografiji so spoznavali Vezuv in njegov način delovanja, pri zgodovini pa je bil poudarek na metodologiji, kako o nekem naravnem dogodku poročajo zgodovinski viri.

Pri več kot petini odgovorov so bile navedene *medpredmetne ekskurzije*. Značilen primer je ekskurzija v Šempeter v Savinjski dolini in jamo Pekel, kjer so povezane vsebine kraškega reliefa (geografija) in tema Antika na Slovenskem (zgodovina).²

Primerna tema za povezovanje je obravnava držav. Večine držav se ne da geografsko verodostojno prikazati brez upoštevanja zgodovinskega razvo-

² Široka tema Antična kulturna dediščina na tleh današnje Slovenije predvideva povezavo z geografijo (Učni načrt za zgodovino, 2008, str. 16).

ja (npr. Irska, Rusija) ali vpliva zgodovinske dediščine na velik turistični obisk (Grčija, Italija ...).

Dijaki so navedli dve temi iz geografije, ki ju prepoznajo kot možni za povezavo z zgodovino. Odgovore smo kategorizirali v skupine.

Preglednica 3: Geografske teme, primerne za medpredmetno povezovanje z zgodovino

Tema	Frekvenca (f)	Odstotek (%)
Celina (kot celota ali njeni deli)	60	7,2
Država (konkretno, razvoj, značilnosti)	61	7,3
Državne meje in teritorialne spremembe	19	2,3
Politične razmere, ureditev držav, razvoj družbe	38	4,5
Vojne in bitke	26	3,1
Prebivalstvo (splošno, migracije, strukture)	179	21,5
Kolonializem, kolonije	13	1,5
Odkrivanje in osvajanje novih ozemelj	86	10,3
Naselja, mesta, urbanizacija	30	3,6
Naravne katastrofe	46	5,5
Naravnogeografske značilnosti	134	16,1
Gospodarstvo	86	10,3
Kulturne značilnosti ipd.	40	4,8
Posamezno zgodovinsko obdobje (antika ...)	16	1,9
Skupaj	834	100,0

Vir: Anketno delo, 2011

Prvo mesto je pričakovano zasedla tema Prebivalstvo z 21,5% deležem. V okviru teme so dijaki navajali splošno o prebivalstvu, strukture prebivalstva, poselitev in posebej pogosto migracije. Na drugo mesto se je presenetljivo uvrstila tema Naravnogeografske značilnosti (nastanek Zemlje, geološke dobe, relief in njegov nastanek, orogeneze, klima, reke ...). Tolikšna pogostost odgovorov ni razumljiva, saj so te vsebine komajda povezane z zgodovino. Očitno so dijaki mešali vsebine geologije oz. geološke dobe z zgodovino. Delež neustreznih odgovorov opozarja na temeljno nerazumevanje umeščenosti geoloških vsebin. Na tretje mesto se je uvrstila tema Države in njihove značilnosti, kjer so dijaki poudarjali razvoj, spreminjanje obsega držav in meja, ureditev držav ipd. Te vsebine skupaj obsegajo 14 %.

Skladno s pričakovanji sta z dobrimi 10 % zastopani temi Gospodarstvo, kjer so dijaki navajali posamezne gospodarske panoge, največkrat industrijo (in industrijsko revolucijo), manj kmetijstvo in promet. Podoben delež odpade na temo Geografska odkritja in osvajanja, kjer so največkrat omenjali Kolumba in njegove naslednike. Tema je hkrati geografska in zgodovinska. Verjetno k pogostosti navedb pripomore že sam naslov, ki asociira obravnavo pri geografiji.

Primerna, a prezrta tema so Naravne nesreče. Obravnava je smiselna tako z geografskega kot zgodovinskega vidika. Pri zgodovini se npr. prouči zgodovinske vire o izbrani naravni nesreči v preteklosti in njenih posledicah. Geografija obravnava vzroke in posledice naravnih nesreč v sedanjosti. Dijaki prav tako ne prepoznajo kot možne teme obravnave naselij in razvoja urbanizacije.

Dijaki so navedli dva predmeta, s katerima je geografija največkrat povezana.

Preglednica 4: Predmeti, s katerimi je geografija največkrat povezana

Predmet	Navedba na 1. mestu (f)	Odstotek (%) od navedb na 1. mestu	Navedba na 2. mestu (f)	Odstotek (%) od navedb na 2. mestu	Skupaj 1. in 2. navedba	Odstotek (%) od navedb na 1. in 2. mestu	Odstotek (%) navedb od vseh dijakov
zgodovina	317	66,3	77	17,5	394	43,0	77,0
biologija	56	11,7	116	33,6	172	18,7	33,6
fizika	27	5,6	39	8,9	66	7,2	12,9
kemija	8	1,7	37	8,4	45	4,9	8,8
slovenščina	23	4,8	51	11,6	74	8,0	14,4
angleščina	10	2,1	22	5,0	32	3,5	6,3
sociologija	4	0,8	35	8,0	39	4,3	7,6
matematika	15	3,1	13	3,0	28	3,1	5,5
športna vzg.	3	0,6	7	1,6	10	1,1	2,0
umetnost	3	0,6	6	1,4	9	1,0	1,8
španščina	2	0,4	7	1,2	9	1,0	1,8
drugi predmeti	10	2,1	29	6,6	39	4,2	7,6
Skupaj	478	100,0	439	100,0	917	100,0	

Vir: anketno delo, 2011

Skladno s pričakovanji je na prvem mestu zgodovina. Kot prvi predmet je bila navedena 317-krat (66,3 % navedb) oz. jo je navedlo 62 % dijakov. Če vzamemo skupaj obe navedbi, je zgodovino izbralo kar 77 % dijakov. Pogosto navajanje zgodovine je razumljivo, saj je že zasnova vprašalnika poudarjala povezave med geografijo in zgodovino. Na drugem mestu je biologija s 172 navedbami, ki jo je imenovala tretjina dijakov. Biologija je navedena največkrat na drugem mestu. Nekoliko presenetljiva je pogostost povezave z biologijo. Eden izmed možnih razlogov so fizično-geografske in zlasti ekološke teme, ki so skupne geografiji in biologiji. Na tretjem mestu je slovenščina (74 navedb), na četrtem fizika (66), sledijo kemija (45), sociologija (39), angleščina (32) in matematika (28). Preostali predmeti so omenjeni le redko.

Razen angleščine so zelo slabo zastopani tuji jeziki. Vzrok za to je, da se pojavljajo različni tuji jeziki, le angleščina je obvezna za vse dijake. Na navajanje možnih predmetov pomembno vplivajo izkušnje dijakov z medpredmetnim povezovanjem. Dijaki so sicer navedli kar 23 predmetov, a se večina pojavlja z nizkimi frekvencami. Zanimivo je, da je med predmeti mogoče najti celo astrologijo (morda je mišljena astronomija, op. av.) in ekologijo, ki ju obvezni gimnazijski predmetnik ne pozna.

Zanimalo nas je, kako pogosto **učitelji** pri pouku geografije oz. zgodovine opozorijo dijake na uporabo znanja iz zgodovine oz. geografije. 71 (13,9 %) dijakov je odgovorilo, da jih učitelj pri geografiji na to nikoli ne opomni, 358 (70,2 %) dijakov navaja, da jih opomni včasih, 81 dijakov (16 %) pa meni, da jih opozori pogosto.

Nekoliko manj ugodni so rezultati pri učiteljih zgodovine. 120 dijakov (23,5 %) meni, da jih učitelj zgodovine nikoli ne opozori na uporabo znanja iz geografije, slabih 60 % včasih in 16,9 % pogosto. Več dijakov je torej prepričanih, da jih učitelji geografije pogosteje opozorijo na pomen zgodovinskega znanja pri geografiji kot obratno.

Dijaki so ocenjevali tudi **stopnjo zadovoljstva** pri posameznih oblikah/dejavnostih z lestvico od 1 (zelo nezadovoljen) do 5 (navdušen). Ocenjevali so običajni pouk, ekskurzijo, projektni dan, športni dan, projektno nalogo in seminarsko nalogo. Nekaterih dejavnosti oz. učnih oblik mnogi dijaki niso ocenili, ker verjetno z njimi nimajo izkušenj.

Preglednica 5: Zadovoljstvo dijakov s posameznimi oblikami medpredmetnega povezovanja geografije in zgodovine

Ocena \ Dejavnost	1	2	3	4	5	Ne morem oceniti	Skupaj	Povprečna ocena
pouk – učna ura	10	21	155	169	25	132	380	3,47
ekskurzija	14	11	70	225	109	83	429	3,94
projektni dan	13	18	85	158	29	209	303	3,56
športni dan	18	12	81	98	54	248	263	3,60
projektna naloga	16	22	103	111	29	229	281	3,40
seminarska naloga	22	26	99	113	32	220	292	3,37

Vir: anketno delo, 2011

Po pričakovanjih je dosegla ekskurzija najvišjo oceno (skoraj 4); obenem je ekskurzijo ocenilo največ dijakov (84 %). Ekskurzije so velikokrat zastavljene medpredmetno, so dobro uveljavljene in bolj sproščena oblika pouka. Očitno so dijaki z njimi v povprečju »zelo zadovoljni«. Pri ekskurziji je bilo hkrati najmanjše število tistih, ki je »ne morejo oceniti«. Prevladuje ta oceni 4 (zadovoljen) in 5 (navdušen).

Na drugo mesto s povprečno oceno 3,6 se je sicer uvrstil športni dan, a ga ni ocenila skoraj polovica dijakov, kar pomeni, da nimajo tovrstnih izkušenj. Športni dnevi običajno niso zastavljeni medpredmetno. Možnost sicer obstaja, zlasti pri izvedbi planinskega športnega dneva, ki je izpeljan v konkretni gorski ali hribovski pokrajini.³

Nekoliko nižjo oceno je prejel projektni dan – dejavnost, ki je razmeroma veliko dijakov ni ocenilo. Zanimiv vpogled dobimo še s primerjavo podatkov o običajnem pouku. Ocena znaša 3,47. Ocenilo ga je 74 % dijakov, kar je največ, takoj za ekskurzijo. Iz podatkov razberemo, da sta najslabše ocenjeni projektna in seminarska naloga. Obenem je 45 % dijakov navedlo, da z njima nima izkušnje ali tega ne morejo oceniti.

Sklep

Medpredmetno povezovanje je eden izmed načinov za usvajanje trajnejšega in bolj uporabnega znanja. Raziskava med 512 gimnazijci je pokazala, da dijaki prepoznajo namen medpredmetnega povezovanja v transferni vrednosti znanja in bolj celostnem znanju. Pri medpredmetnih povezavah zgodovine in geografije je bil dijakom najbolj všeč zanimiv in

³ Izkušnje imamo iz lastne šole, ko se v 1. letniku pripravi športni dan v povezavi z geografijo v izbrano ledeniško pokrajino. V 4. letniku imajo dijaki pohod po Rupnikovi liniji, kjer sta povezani športna vzgoja in zgodovina.

življenjski pouk. Motilo jih je, da na povezavo niso bili dovolj pripravljeni oz. niso usvojili celotne učne snovi.

Skoraj 80 % dijakov prepozna tesnejšo povezanost med geografijo in zgodovino v primerjavi z drugimi predmeti. 43 % dijakov prepoznava enostransko ali obojestransko vplivanje med predmetoma. Po izkušnjah dijakov sta bila predmeta največkrat povezana pri temi naravne nesreče in medpredmetni ekskurziji. Dijaki so predlagali kot najprimernejše teme za povezovanje prebivalstvo (petina navedb), temi gospodarstvo in odkritja pa sta zastopani z vsaka 10 %. Med predmeti za povezavo z geografijo so dijaki največkrat navedli zgodovino in biologijo. Ko so izražali stopnjo zadovoljstva pri različnih dejavnostih, so najbolje, s povprečno oceno 3,94, ocenili ekskurzijo.

Dijaki navajajo, da jih na povezave oz. uporabo znanja bolj pogosto opozorijo učitelji pri geografiji kot pri zgodovini. Dijaki sami so zelo redko pobudniki medpredmetnega povezovanja.

Viri in literatura

1. Drake, S. M., Burns, R. C., 2004. Meeting Standards Through Integrated Curriculum. Alexandria, Association for Supervision and Curriculum Development.
2. Fogarty, R., 2002. How to Integrate the Curricula. 2. Edition. Glenview, Pearson Professional Development, Illinois.
3. Kestler, F., 2002. Einführung in die Didaktik des Geographieunterrichts. Bad Heilbrunn, Verlag J. Klinkhardt.
4. Lake, K., 2002. Integrated Curriculum, School Improvement Research Series (SIRS), <http://www.nwrel.org/scpd/sirs/8/c016.html> (citirano 25. 5. 2007).
5. Paulič, O., 2002. Medpredmetno povezovanje v gimnazijah. Vzgoja in izobraževanje, 33, 1, str. 67–70.
6. Trškan, D., 2002. Medpredmetna povezanost v mednarodnem srednješolskem programu. Vzgoja in izobraževanje, 33, 5, str. 4–10.
7. Učni načrt. Zgodovina. Splošna gimnazija (obvezni predmet), 2008. Ljubljana, Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod RS za šolstvo.